

COMMENTARIUS IN EZECHIELEM.

PROOEMIUM.

An Ezechiel fuerit Pythagoreus? Equi.

S. Ambrosius de Genesi.

Fuerunt nonnulli veterum qui putarunt Ezechielem fuisse Pythagoram. Audi Clementem libro primo *Stromat.*: « Alexander, inquit, in libro de Symbolis Pythagoricis, refert Pythagoram fuisse discipulum Nazarethi Assyrii. Quidam eum existimant Ezechielem; sed non est, ut ostendit postea. Clearchus autem Peripateticus dicit esse nosse quemdam Judeum, cum quo versatus est Aristoteles. » Insinuat Aristotelem sua hausisse a Judeis, æque ac Pythagoram et Platonem, qui proinde vocatus est Moses Atticus. Atque ab Ezechiele nomen accepisse videtur Ezechielus poeta tragicus, de quo idem Clemens eodem libro sic scribit: « De Mosis educatione nobiscum quoque consentit Ezechielus Judaicarum tragediarum poeta in Actu qui inscribitur *ἑσπερος*, id est *Eductio*, sic scribens ex persona Mosis, » ubi nulla eius carmina de Mose recitat. Ad hosce accedit S. Ambrosius, qui Pythagoram a Judeis ortum censet. Sic enim scribit *ad Irenæum* lib. III, epist. 20: « Pythagoricum mandatum in aliquorum scriptis predicari invenimus, quo ille discipulos suos communem æque usitatum populo prohibuit ingredi viam. Sed hoc unde assumpsit non est in cognitum. Nam cum ex populo Hebræorum (ut plerique arbitrantur) genus duxerit, ex ejus disciplina derivavit etiam magisterii præcepta, meritoque magnus apud Philosophos habitus, qualem (ut aiunt) vix reperis ullum. Legerat itaque in Exodo Mosis divinum præceptum esse oraculo: Solve calcamentum pedum tuorum. Id etiam præceptum Jesu Nave, videlicet, ut detrite et popularis vite deponeret pulverem, qui viam Domini ambulare desiderarent. Legerat præceptum eidem Mosis, ut montem cum sacerdotibus ascenderet, populus autem deorsum staret. » Et Theodoretus, lib. I *De Fide*, ubi Pythagoram circumcisum asserit: « Fertur, inquit, Pythagoras circumcisionem subisse acceptam ab Ægyptiis, quam tamen Ægyptii ab Hebræis patribus accepissent. » Favet et ratio, vel potius conjectura. Nam tam Ezechiel, quam Pythagoras totus mysticus est et symbolicus, uterque sua oracula suauque Ethicam docet per symbola et enigma-

ta. Ad hæc, uterque eodem fere tempore floruit, videlicet Ezechiel sub Nabuchodonosore, Pythagoras sub Cyro et Cambyse, teste Eusebio in *Chronico*. Insuper sicut Ezechiel cum Deo colloquitur est, ab eoque edoctus, ita et Pythagoras dixit se familiarem esse Apollini, ab eoque doceri: unde et Pythagoras dicitur a Pythiō Apolline, quod cum illo colloqueretur, ideoque non minus vere doceret, quam Pythius. Quocirca ipse suis erat instar oraculi: de eo enim dicebant, *ὡς ἔστιν Ὁ Πυθαγόρας ἡοὺς δίδωσι*; ergo verum est et indubitatum. Unde Ovidius de eo canit libro XV *Metamorph.*

Mente deos adiit, et quæ natura negavit
Usibus humanis, oculis ea pectoris hausit.

Verum certum est Pythagoram nec Ezechielem fuisse, nec Judeum, etsi a Judeis et Prophetis sua dogmata, forte etiam circumcisionem, mutuatus sit. Nam primo, veteres passim docent Pythagoram ex Samo insula prodidisse: ergo Græcus fuit, non Judeus. Secundo, Pythagoras docuit *ἄσπετος*, id est *animarum* ex uno corpore in aliud, non tantum hominis, sed et bestie *transmigrationem*: quæ plane Hebræorum placitis repugnat, et nominatim oraculo *Ezech.* cap. xxxvii, de anima ad sua ossa suauque carnem redeunte. Pythagoras enim, uti discrete docet Tertullianus, lib. *De Anima* cap. xxviii, ut hunc suum de animarum transmigratione errorem populo probaret, mortem simulavit, subterraneo latuit in specu per septennium, illis se patientia donans una matre conscia: et ubi satis visus est corpulentiam interposasse, de adytis fallacie emeravit, ut ab inferis redire crederetur, dicens se primo fuisse Eibalidem sive Euphorbum; Pyrronem deinde piscatorem, et mox Hermetymon. Pythagore est illa vox, quam in se transcribens firmas Philosophus irridet tract. *De Gentium Philosophorum irrisione*, qui exstat tom. IV *Biblioth. SS. Patrum*: « Nunc, ait, immortalis sum, et gaudetis; nunc contra mortalis fio, et ploro: mox in individua corpora solvor, aqua fio, fio aer, fio ignis: paulo post nec aerem, nec ignem, sed feram me facit, piscem me facit. Itaque vicissim

PROLEGOMENA IN EZECHIELEM PROPHETAM.

fratres habeo Delphinos. Cum vero intueor corpus, pertimesco, et nescio quo nomine id vocem nominemve, an canem, an lupum, an taurum, an avem, an serpentem, an draconem, an chimeram. In cunctas enim bestias commutor, terrestres, aquaticas, volucres, multiformes, agrestes, cicutres; mutas, vocales; brutas, ratione mutatas. Nato, volo, sublimis in aera feror, serpo, curro, sedeo. » Tertio, quia Ezechiel et Pythagoras non fuerunt synchroni, sed hic illo fuit posterior. Ezechiel enim floruit regnante apud Chaldeos Nabuchodonosore, apud Romanos Tarquinio Prisco, olympiade 49. Pythagoras vero floruit æversa Chaldeorum monarchia, regnante apud Persas Cambyse, apud Romanos Tarquinio Superbo, olympiade 64. Itaque Eusebius in *Chronico*. Ergo Ezechiel quindecim olympiadicis, hoc est 60 annis, præcessit Pythagoram. Insuper Eusebius: « Olympiade, inquit, quinquagesima sub Cyro floruit Thales præceptor Anaximandri; hic Anaximandri, hic Anaxagore, hic Periclis fuit magister; Anaxagore vero temporibus Xenophanes et Pythagoras fuerunt. » Ergo Pythagoras Cyro quibus, Ezechiele tribus vel quatuor generationibus fuit posterior.

Quæritur ergo primo: — Quis, et qualis fuit zechiel? Respondit S. Hieronymus in cap. XLVII alibi: « Ezechiel Scripturarum et oceanus, et ysteriorum Dei labyrinthus: » mysteria quæ alii prophetæ aperto sermone prophetant, ipse saceris vultu hieroglyphicorum arcanis legit et ob-signat.

Primo ergo Ezechiel fuit sacerdos, oriundus ex tribu Levi, uti testatur S. Hieronymus in cap. xiv *Ezechiel.* 23, imo ipse Ezechiel cap. 1, 3. Patria ei fuit Saraa, ait Epiphanius in ejus Vita. Fuit filius Bozi. Hunc Bozi tradunt, aut potius fabulantur Hebræi, fuisse Jeremiam Prophetam, qui dicitur fuisse *factus*, id est *contemptus*, eo quod Judeis esset contemptus et indubrio. Nazianzenus vero, *orat.* 47: « Ferunt, inquit, Ezechielem servum Jeremie prius exstulisse. » Sed et hoc fabulosum videtur. Fuit enim ipse ex genere sacerdotali, quod apud Judæos erat nobilissimum. Videtur ergo hæc læcinia Nazianzeno assuta: aut certe Nazianzenus Rabbi eorum sui temporis sententiam refert taptum, non probat, uti et facit sæpe ejus discipulus S. Hieronymus.

Secundo, Ezechiel hebraice idem est quod *חזקו* *hebreæ* ei, id est *robore seu fortitudo Dei*, aut *robortatus a Deo*. Unde cap. iii, 8, audit a Deo: « Ecce dedi faciem tuam valentiorē hebraice est *חזקו* *chazakim*, unde *Ezechiel* faciebatur eorum, et frontem tuam duriorē frontibus eorum. Ut adamantes, et ut silicem dedi faciem tuam. » Origenes tamen et S. Hieronymus in cap. XLVII, 8, Ezechielem interpretantur, *imperium Dei*; *חזקו chazac* enim *retorneri et prævalere*, hoc est *dominari et imperare*, significat.

Propheta, doctor et Martyr; unde

fuit typus Christi, ideoque, æque ut Christus, caesus *filius hominis*. Ita S. Gregorius, Isidorus alii.

Porro S. Gregorius, lib. XXVI *Moral.* cap. v: « Ezechiel, inquit, magistrorum speciem tenet. » Idem in *Ezechiel.* homil. 12: « Ezechiel, inquit, typum prædicantium tenet. » Idem, lib. III *Exposit.* in I Reg. cap. ix: « Ezechiel, ait, durus prædicator contra duros in malo veniebat, ut dura quæ ventura erant locutus ostenderet, septem diebus in medio eorum, antequam loqueretur, flebat. » *Ezech.* iii, 15. « Illos enim imitari electus prædicator debet, qui et acuta prædicant, et quæ loquantur observant. »

Quarto, fuit ipse sui sæculi portentum, uti de eo dicit Deus, cap. xxiv, 24, ut portentosis suis dictis et factis fleeretur et frangeretur Judæorum duritiam et obstinationem in peccatis. Hac de causa obsidionem urbis in latere descripsit, panem stercore bouum coctum comedit, et super unam latrus cubavit 390 diebus, cap. iv, 1. Hac de causa describit cap. i curram bellicum Dei, cum angelis bellam, vindictam et excidium Judæis aliisque gentibus militantis et comparantis.

Quinto, fuit Martyr, occisus a Judæis, et a duce populi sui, ait Epiphanius, apud Babylonem, eo quod eos de cultu idolorum argueret. Unde in *Romano Martyrol.* de eia legitur die 10 aprilis: « Ezechielis Propheta, qui a iudice populi Israel, quod cum de cultu idolorum argueret, apud Babyloniam interfectus, in sepulchro Sem et Arphaxad, Abrahæ progenitorum sepultus est, ad quod orationis causa multi conflueret conseruerunt. » Idem docent S. Dorotheus in *Synopsi* cap. xvi. Isidorus, lib. *De Vita et obitu Sanctorum*, cap. xxxix, Epiphanius, lib. *De Prophet.* vita et interitu, cap. xix. Porro de genere mortis non constat. Auctor operis imperfecti in *Mathanum*, hom. 46, tradit eum raptatum et exerebratum: « Misi, ait, Ezechielem, et tractum super lapides exerebrasti eum. » Adrichomius in *Descript. Terra sanctæ*, pag. 246, anno mundi 3386, tradit eum equis suis distractum; sed veterem hujus rei auctorem neminem citat.

Sexto, Epiphanius, Isidorus, Dorotheus ibidem miracula ejusarrant. Primo, quod quasi aller Moses, Judæos per flumen Chobar sicco pede duxerit, Chaldeis eos insequentibus in eo demerissis; secundo, quod piscium copiam suis precibus a Deo impetravit, qua Judæos fame penes enectos refecit; tertio, quod venenosas serpentes in impios Danitas et Gadditas immiserit. Verum horum fides sit penes auctores.

Quæritur secundo, — quando cœperit prophettare, et quandiu prophetaret Ezechiel? Respondeo. Daniel e Jerusalem abductus fuit a Nabuchodonosore in Babylonem anno 3 Joakim, Daniel. I. I. Ezechiel vero post eum abductus fuit 8 anno, puta anno 11 et ultimo Joakim, scilicet postquam a Chaldeis occisus

eique in regno suo

cessit filius Joachin per tres menses; et eo deinde pariter abducto, Sedecias, qui erat frater Joachim. Ita Josephus, lib. X *Antiq.* viii (1).

Secundo, Ezechiel vaticinari orsus est anno 3, postquam abductus est. puta anno 3 transmigrationis Joachin, qui pariter fuit annus 3 regni Sedeciae. Patet id, *Ezechiel*, i, 2. Propheta ergo cepit Ezechiel post Isaiam, anno 199, post Jeremiam, annis 34. Jeremias enim cepit anno 13 Josiae, *Jerem.* i, 2, a quo 13 anno usque ad 3 Sedeciae sunt 34 anni. Ita S. Hieronymus sub initium cap. 1 *Ezech.* Ante Danielem vero Ezechiel propheta cepit annis 22. Excipio historiam Susanne: hanc enim Daniel spiritu prophético a morte liberavit antequam inciperet propheta Ezechiel, ut patet *Daniel*. xiii. Perrexit tamen Ezechiel propheta, ac post eum Daniel, Judeis in Babylone, eodem tempore quo Jeremias pergebat Judaeis propheta in Jerusalem. Causam dat S. Hieronymus in *Ezech.* cap. xii, 7: « Illius (Jeremie), inquit, propheta mitebatur ad captivos in Babylone, et hujus (Ezechielis) ad eos qui habitabant in Jerusalem, ut unus in diversis regionibus Dei providentia probaretur, et intelligerent audientes quocumque a cidebant populo, nequaquam idolorum potestate, sed Domini jussione consistere. » Denique S. Hieronymus, Origenes, Gregorius et Hebraei censent Ezechielem cepisse predicare et propheta anno aetatis 30. Eodem enim ceperunt alii, et Christus, et Joannes Baptista. Verum hoc incertum est: nam puer abductus est, si credimus Josepho, et mox anno 3 cepit propheta:

(1) Authenticitas Ezechielis prophetiarum non solum ab interpretibus orthodoxis, sed etiam ab acatholicis et rationalistis, et quidem doctissimis, ut Rosenmüller, Eichorn, Berthold, Gesenius, De Wette et Winer additur. Paucissimi tantum, ut Eder, Vogel, Corrodi, contra hunc unanimum omnium interpretum consensum, ultima capita Ezechielis adjudicare conati sunt, allegatis causis tam parvi levissimae momenti, ut in his immorari vel ad modicum nullius utilitatis judicamus. Vide si libet, *Introduction historique et critique aux livres de l'Ancien et du Nouveau Testament*, par J.-B. Glaire, tom. IV.

In hujus libri canonicitate asserenda et vindicanda concurrunt, primo, sacri scripturae, *Ezech.* xlix, 10, 11; S. Joannes, *Apocal.* xi, 7 et seq., et ipse Christus, *Joan.* x, 16, qui vel innunt vel etiam citant quosdam ex prophetis Ezechielis excerpta; secundo, certa adimpletio per multarum prophetiarum quae ab humano ingenio praevide nequibant, xxiv, 1, coll. cum xxiii, 21, de ultima Hierosolymae obsidione; cap. xii, 13, de fuga Sedeciae; xxv, 14, coll. cum I *Machab.* v, 65, et II *Machab.* x, 16, de rebellantibus Iudaeis; cap. xxxi, 18, et xxvi de Tyro obsidendo et expugnando; cap. xxxi, de Aegypto ad minimum inter regna redigendo; cap. xxxiv, 22 et seqq., xxxv, 21 et seqq. de adventu et regno Messiae; tertio, universalis tam Judaeis, tum Christianis Ecclesiae traditio; quarto, fuitiles rationes, vel potius nuntiae quas vel increduli, vel rationalistae contra divinam hujus libri inspirationem objiciunt, ut suo cuique loco notabimus.

atque de Jeremia constat eum puerum cepisse predicare, *Jerem.* i, 6.

Tertio, propheta vit Ezechiel annis 20. Cepit enim anno 3 transmigrationis Joachin: fuit ejusdem anno 25, ut patet cap. xl, 1. Quare ibidem falsus videtur S. Gregorius, *homil.* 13, dum eum prophetasse scribit annis 25; pulat enim ipsum cepisse anno 3 Joachim patris, non Joachim filii, cujus contrarium diserit tradit Josephus, lib. X, cap. viii, et S. Hieronymus. Imo ipse Ezechiel, qui toto hoc libro prophetias suas consignat per annos transmigrationis Joachin, non Joachim (hic enim non transmigravit, sed occisus est); quia nimirum ipse eodem anno quo Joachin, et, ut videtur, cum ipso Joachin abductus est in Babylone. Ita enim habet S. Hieronymus in *Prefat.*, et communis interpretum opinio.

Adde jam dictis unam prophetiam, quam habuit Ezechiel cap. xix, 17, anno transmigrationis Joachin 27, quam si ceteris addas, colliges eum prophetasse praecise 22 annis. Alio ulterius prophetarum, ex scriptis ejus non liquet.

Cepit ergo Ezechiel propheta anno mundi 3317, qui fuit ante Christum 632, in hunc enim annum incidit annus quintus transmigrationis Joachin sive Jeconiae, qui idem fuit quintus regni Sedeciae, ut dixi in Proemio in Synopsi chron. Desit vero propheta anno mundi 3333, qui fuit ante Christum 616, quo cepit propheta Daniel, ut ostendam *Dan.* ii, 1. Eodem ergo anno quo desit Ezechiel, cepit Daniel, ut ille huic lampada tradidisse videatur. Nunc accipe quadragimam chronologiae quatuor Prophetarum. Isaias cepit propheta anno 17 Oziae, cum aeger annuum aetatis 30 creiter; ergo cepit ante Romam annis fere 50. Roma enim condita est sub annum 11 (licet Eusebius in *Chron.* habeat decimum sextum) Joatham filii Oziae; ac post 4 annos, Romulus occiso fratre Remo in ea regnare cepit, cum Isaias esset creiter 80 annorum, ut dixi *Proemio in Isaiam*. Ab anno 11 Joatham, usque ad annum 13 Josiae, quo cepit propheta Jeremias, fluxerunt anni 120. Totidem fluxerunt ab 1 anno Romae conditae usque ad annum 2 Anici Martii, qui fuit quartus rex Romanorum. Ergo Jeremias cepit propheta anno 2 Anici Martii. Ab hoc anno 2 Anici usque ad annum 13 Tarquinii Prisci fluxerunt anni 34. Totidem fluxerunt ab anno 13 Josiae usque ad annum 3 Sedeciae, quo cepit propheta Ezechiel. Cepit ergo anno 13 Tarquinii Prisci. Ab hoc anno 13 Tarquinii Prisci usque ad annum 23 ejusdem Tarquinii Prisci, fluxerunt anni 22. Totidem fluxerunt ab anno 3 transmigrationis Joachim, usque ad annum 27 transmigrationis ejusdem, quo cepit propheta Daniel. Cepit ergo Daniel anno 35 Tarquinii Prisci. Accipe horum seriem et synopsin, per parallela annorum regum Juda et regum Romae.

REGES JUDA.

Ozias vel Azarias, cujus anno 17 cepit propheta Isaias, regnavit annis 52
Joatham regnavit annis 16
Achaz regnavit annis 16
Ezechias regnavit annis 29

ROMA, EJUSQUE REGES.

Romae conditio (qua prima urbis facta sunt fundamenta) quinque annis antecessit regnum Romuli.
Ita Eusebius in *Chronolog.*, et alii exactiores Chronologi, licet nonnulli exordia Romae et Romuli confundant. Roma enim condita est Palilibus (qui postea dies festus fuit) anno 40 Amulii regis Latii, inquit Eusebius, qui secundum tabulam Chronologicam, quam Genesi prefixi, fuit annus 11 Joatham, ac post 4 annos, scilicet post annum 44 Amulii, abavunculi sui, puta anno Joatham 16, cepit in ea regnare Romulus, qui regnavit annis 39.

Porro Roma condita est olympiadis sextae anno 3, uti ex Varrone, Livio, Solino et Dionysio docent Gordonus, Mercator, Tornellius, et passim alii Chronologi. Quocirca initium olympiadum praecessit initium Romae annis 23; tot enim annos faciunt sex olympiades. Quapropter initium olympiadum in tabula chronologica quam Genesi praefixi, consignatur anno 40 Oziae vel Azariae regis Juda; qui regnavit 52 annis, cui successit filius Joatham, cujus anno 11 condita est Roma. Numeri enim annos a 40 Oziae ad 11 Joatham, invenies 23. Iidem auctores, licet variant in consignatione initii olympiadum, et urbis Romae ad annos regum Judae consentunt tamen in eo quod Roma condita sit post Trojam ever-

sam anno 432
Post Romulum ante Numam fuit interregnum unius anni 1
Numa Pompilius, secundus rex Romanorum (sub quo a Manasse occisus est Isaias) regnavit annis 41
Tullus Hostilius, tertius rex Romanorum, regnavit annis 32
Ancus Martius, quartus rex Romanorum, regnavit annis 23
Secundus annus Anici incidit in 43 Josiae, quo cepit propheta Jeremias.

Manasses regnavit annis 55
Amon regnavit annis 2
Perperam enim Eusebius in *Chronico* ex Septuaginta dat Amoni annos 12, cum constet eum tantum biennium regnasse, uti diserit dicitur II *Paral.* xxxiii, 21 et IV *Reg.* xxi, 19.

Josias regnavit annis 31
Eodem tempore in Aegypto regnabat Pharo Necho; ab hoc enim occisus est Josias.

Joachim regnavit annis 11
Joachim sive Jeconias, filius Joachim, regnavit mensibus tribus: post quos captus a Nabuchodonosore transmigravit in Babylone, succedente sibi Sedecia patruo: iidem ergo sunt anni transmigrationis Jeconiae et regni Sedeciae. Ab hac transmigratione Jeconiae incipiunt 70 anni captivitatis Babylonicae.

Sedecias regnavit annis 11
Post quos a Nabuchodonosore captus, et executus, atque eversa est Jerusalem regnumque Juda. Ita nimirum Hierosolyma ruente succrevit Roma, et in ea quasi in semine Romana Ecclesia, cui haec sua oraacula conscripserunt Prophetae.

Tarquinus Priscus, quintus rex Romanorum, regnavit annis 37
Annus 13 Tarquinii Prisci incidit in annum 5 transmigrationis Jeconiae, et in annum 5 regni Sedeciae, quo cepit propheta Ezechiel, qui pariter fuit annus 13 Nabuchodonosoris, qui tum regnabat in Babylonia.

Eodem pariter anno in Media et Perside cepit regnare Astyages, regnavitque 38 annos, quibus exactis successit ei Cyrus.

Anno 27 transmigracionis Iechoniae et captivitatis Babylonicae, qui fuit annus 16, ab eversa Ierusalem, et a capto Sedecia, cepit in Babylonia prophetare Daniel, *Dan.* II, 1.

Anno 70 captivitatis Babylonicae finiuntur anno 27 Cyri, qui fuit annus 1 monarchiae Cyri et Tarquini Superbi septimus; licet Eusebius in *Chronica* putet fuisse annum hunc Tarquini 27, eo quod Amoni regi Juda det annos, non duos, sed 42 (quod repugnat S. Scripturae Hebraeae et Latinae), atque 70 annos captivitatis non a transmigracione Iechoniae; sed decem annis serius, puta a capto Sedecia, et ab eversa Ierusalem ordiatur. Adde enim his 40 annis 40 Amonis, habebis annos 20 Eusebi, quos ipse hic addit et inserit, ut anno Tarquini Superbi, non 7, sed 27, qui et Cyri fuit 27, putet expleri annos 70 captivitatis Babylonicae. Insuper Eusebius annos Romanuli quinque annis serius quam nos orditur, puta ab anno 5 Achaz, cum nos ab anno 16 Iotham eos ordiamur.

QUERITUR TERTIO, — quodnam sit ejus argumentum? Respondeo: Idem est quod Jeremiae, sed figuris et enigmatibus magis involutum et obscurum. Sicut ergo Jeremia primis 27 capitibus excidium Iudeorum et captivitatem Babylonicam impis Iudeis minatur ac praedicit, ita idem facit Ezechiel per prima 24 capita, causaque, scilicet peccata eorum, recenset et arguit. *Secundo*, sicut Jeremia a cap. XLVII ad LI, aliis gentibus, ut Ammon, Moab, Edom, Philitis, Tyro, Aegypti, idem Chaldaeorum excidium intendit: ita facit et Ezechiel a cap. XXV ad XXXIV. Denique ultimis XIV capitibus prophetat liberationem et reditum e captivitate, Christi regnum pastorale, baptismum, vocationem Gentium, resurrectionem, interitum Gog ac Magog, Haque nos solatur. Unde cap. XI et sequent., ad finem usque praedicit urbem incensam, et templum cum suis quas minutim describit partibus et dimensionibus reedificanda, scilicet non tam litteraliter quam mystice in Christo et Ecclesia (1).

(1) Plerumque, prophetiae Ezechielis in ejus libro collocatae sunt eo ordine quo editae sunt, exceptis vaticiniis contra gentes externas. Sic capitulum XVI prophetia undecimo a transmigracione Iechoniae anno edita, ponitur ante cap. XXIX prophetiam quae decimo a transmigracione anno

Rursum annus 35 Tarquini Prisci incidit in annum 27 transmigracionis Iechoniae, quo cepit prophetare Daniel.

Servius Tullius, sextus rex Romanorum, regnavit annis 34

Anno 14 Servii Tulli moritur Astyages, et succedit ei in regno Persidis Cyrus, qui regnavit in ea 30 annis, ac anno 27 regni sui expugnavit Babylonem, factusque est monarcha. Eodem tempore in Lydia regnabat Croesus, quem devicit Cyrus; tunc quoque floruit Solon legislator Atheniensis.

Tarquinius Superbus, septimus et ultimus rex Romanorum, regnavit annis 35

Ergo 27 annus Cyri, quo capta Babylonia obtinuit monarchiam, ac solvit Iudeorum captivitatem Babylonicam, incidit in annum 7 Tarquini Superbi; annus vero 30 Cyri, quo mortuus est, incidit in annum 40 ejusdem Tarquini. Cyro successit Cambyses, regnavitque 8 annos, sub quo floruit Pythagoras, inquit Eusebius in *Chronica*, qui tot annos dat cuique regi Romanorum quot hic assignavi; licet alii variant, et quibusdam dent plures, quibusdam pauciores annos.

Idem ex parte facit Jeremia a cap. XXX ad XXXIV. Deus ergo, qui omni tempore Ecclesiae et fidelibus providet doctores et praecones, hoc saeculo Iudeis in Babylonia dedit Ezechielem, Iudeis vero in Ierusalem dedit Jeremiam.

Causa prophetandi fuit, ut Jeremiae prophetiam de urbis et gentis excidio confirmaret. Erat enim Ithanias, *Jerem.* XXVIII, et Semeias cap. XXX, aliqui pseudoprophetae, qui Jeremiam falsitatis arguebant, vaticinantes Iudeis pacem et prospera omnia, ac eos qui in Babylonem abducti fuerant, brevi in patriam redituros; cum Jeremias contrarium ediceret, scriberetque abductos in Babylonem, ut domos edificarent, plantarent vineas, ducerent uxores, quasi ibi mansuri ad 70 annos, cap. XXX, 5: Ezechiel ergo missus est a Deo, tum ut Jeremiae oracula confirmet, tum ut captivos in Babylonia soleretur. Erant enim quos penitentiae deditiois suae, quam fecerant Chaldaeis, eo quod viderent Ierusalem subsistere, non adverti, ut minatus fuerat Jeremia. Hinc Ezechiel praedicit, post quinque annos certo evertendam Ierusalem, omniqueque cives abducentur in Babylonia.

inscribitur. Sic etiam prophetia cap. XXX, 17 et sequi, antecedit prophetiam cap. XXXII, licet tempore posterior.

nem, ac proinde eos gaudere debere, quod hoc excidium non sint visuri, sed pacifice degant in Babylonia. Ita S. Hieronymus in *Præfatione*.

Atque hac de causa, tanta est inter Jeremiam et Ezechielem affinitas et consensus, ut uterque non tantum idem praedicat, sed iisdem saepe verbis ac sententiis utatur, uti in deorsu ostendamus. Quocirca quod philosophus rogatus, quo pacto differret Dialectica a Rhetorica, respondit: « Si eum manus contracta a seipsa explicata; » idem de Ezechiele et Jeremia dicere liceat, utrumque scilicet idem iisdem vaticinari, sed Ezechielem obscure per symbola, instar manus complicatae et convolute; Jeremiam vero aperte et plane, instar manus explicatae et explanatae. Sicut ergo Zeno Logicam pugno, Rhetoricam palma comparabat; ita pugno Ezechielem, palma Jeremiam comparo. Rursum, sicut S. Augustinus in *Psalm.* CV, dixit, « Novum Testamentum in Veteri velari, Vetus in Novo revelari: » ita pariter dicas Jeremiam in Ezechiele velari, Ezechielem in Jeremia revelari, ut « Ezechiel sit Jeremias velatus, et Jeremias Ezechiel revelatus. »

Porro Iosephus, lib. X *Antiq.* cap. X et XI, scribit sedeciam et Iudeos nec Ezechielis nec Jeremiae oraculis credidisse, eo quod contraria vaticinari viderentur. Nam Jeremias, cap. XXI, 7, praedixit sedeciam in Babylonem abduendum: Ezechiel vero in cap. XII, 11, negaverat eum Babylonem visurum. Sed utrumque fuisse verum docuit eventus. Nam a Chaldaeis excacatus Sedecias, ductus est in Babylonem, itaque eo ivit; sed quia caecus, eam non vidit. Et utrumque loco citato praedixit Ezechiel. Frustra ergo antilogia haec incredulitati Iudeorum praetexitur.

Denique Ezechiel omnes, tam Gentes quam Iudeos, ad Dei cultum et Jesu Christi obsequium allicit et invitat, tum spe praemiorum, tum metu poenarum et exidii. Hoc est quod ait Ecclesiasticus cap. XLIX, 40: « Ezechiel vidit conspectum gloriae, quam ostendit illi in curru Cherubim. Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis qui ostenderant vias rectas, » quod scilicet Deus ulcisceretur inimicos suos, instar imbris et procellae desuper irrucientis (huic enim Deum ultorem comparat Ezechiel, cap. XVII, 22, et cap. XXXVII, 5), quodque benefaceret recto agentibus, aut ad eum per penitentiam redeuntibus, ut patet iisdem locis jam citatis.

Citant veteres oraculum de partu Virginis, ex Ezechiele iuxta versionem Septuaginta petulum, estque hoc: *Pariet vitula et dicens: Non peperit, q. d. Pariet B. Virgo, at haeretici virginem peperisse negabant.* Ita Epiphanius, lib. I *Contra haereses Ebionitarum*, et Tertullianus, lib. *De Carne Christi*, cap. XXII. Alii legunt: *Peperit, et non peperit, q. d. Virgo peperit, at non peperit ut aliae matres ex viri semine, cum dolore et resurrectione claustrum virginis.* Ita Clemens, lib. VII *Stromat*

Vide Delrio, *adagio* 918. Verum nil tale jam in Ezechiele reperitur.

QUERITUR QUARTO, — quanta sit Ezechielis sublimitas et obscuritas? Respondeo: illa ad oculum patet, si quis solum cap. I, et cap. XL, cum seq. octo inspiciat. Hinc S. Gregorius Nazianzenus, *orac.* 23: « Ezechiel, ait, omnium Prophetarum maximus est et excelsus. » Idem, *oratione* 34. « Quid, inquit, Isaiam et Ezechielem rerum maximarum spectatorem, reliquosque Prophetas commemorarem? quorum alter Dominum sabaoth in gloriae throno sedentem vidit, eumque a Seraphim senis alis praeditis in orbem cinctum, ac laudatum, et occultatum, et seque ipsum carbone purpuratum, atque ad obsequium Prophetae manus adornatum: alter vehiculum quoque Dei, hoc est Cherubinos, describit, thronumque ipsis excelsiorem, eoque sublimius firmamentum, atque insuper eum qui in firmamento sese ulcumque conspiciendum praebat, vocesque etiam quasdam, et impetus atque actiones, sive divinum hoc fuerit spectum, solis optimis et sanctissimis viris spectabile, sive minime fallax noctis visio; sive mentis impressio quaedam et informatio, cum rebus futuris quasi cum praesentibus commercium habens; sive arcanum quoddam aliud prophetiae genus, dicere nequeo; novit hoc Prophetarum Deus, et qui huiusmodi afflatus agitantur. » Hebraei tradunt duas esse in Scriptura leges, alteram scriptam, de rerum creatione; alteram secretam traditam Mosi de divinitatis specie: illam appellatam *bereset*, istam *mercaba*; illam contineri Genesi, istam in Ezechielis curru; illam vulgatam esse omnibus, hanc solis sapientibus detectam. Quocirca S. Hieronymus hic apud Hebraeos vetum asserit, ne quis Ezechielis principium et finem, Cantica Cantificorum, et initium Geneseos, legat ante atatem sacerdotalem, id est ante annum trigesimum. Est enim Ezechiel inter Prophetas, quod inter Graecos Heraclitus, qui teste Plutarcho in *Vita Marcii Maximis* ab obscuritate dictus est *enarrans*, id est tenebrosus, ait Delrio, *adag.* 197 (1).

(1) In Ezechielis vaticiniis quamvis verborum structura et ratio satis sit plana et expedita, visum tamen, imaginum ac parabolarum varietate et copia reliquos prophetas omnes longo post se intervallo relinquunt. Interdum enim per visiones, ut cap. I et sequi, VIII, XXVII, XI et seq., mox per actiones symbolicas, ut cap. IV, V, XII; nunc per similitudines, ut cap. XV, XXII, XXXV; nunc per parabolas, ut cap. XVI; item per carmina et delationes poéticas, ut cap. XIX; necnon per allegorias, ut cap. XXII, XXIV, XXV, denique per manifestas praedictiones, exprobrationes et minas, ut cap. VI, VII, XI, XIV, XVI, rel., agit, tantaque ubertate et figurarum varietate floret, ut unus omnes prophetici sermonis numeros et modos explevisset, jure suo dicendus sit. Habet vero Ezechiel hoc potissimum sibi proprium, ut quas exhibet imagines ita plenas, ita compositas pingat, totaque absolvat, ut nihil addi posse, nihil in mente lectoris relinqui dicere. In his vaticiniis, quae per visiones et imagines proponunt, hanc feram modum tenet, ut enarratis prius accurate omnibus ac singularis, quae mentis suae oculis objecta essent, Deum

Amplius tradunt et observant Rabbinii, scilicet, neminem ante trigessimam annum ad Ezechielis lectionem admittunt. Rursum, negat fas esse cuiquam Ezechielem scripsit commentariis explicare, nisi summa tantum ejus capita attingendo. Verum hæc eorum est supersessio. Quod enim Deus per Prophetam scribi, hoc et legi et explicari voluit. Ezechielis ergo precibus adjuti eum inchoabimus.

Porro obscuritatis in Ezechiele causa est duplex. Prior est, materiæ et rerum sublimitas, uti cap. 1. Deum, Deique et Angelorum attributa per currum Cherubim, per rotas oculatas, per quaternas animalium facies, per firmamentum, per crystallum, per electrum, etc., adumbrat et explicat. Posterior est, modus dicendi et sermo in se facili quidem et simplex, sed qui figuratus sit, suaque proponat per symbola et enigmata. Cujus rei unam causam dat Theodoretus, videlicet, quod Judæos redarguat, eosque excindendos et reprobandos predicat, ex adverso Gentium vocacionem et salutem præmunit, ideoque timendum fuisse ne, si Judæi plane dicta et scripta ejus intelligerent, ex invidia librum abolerent. Verum, si ita est, cur non abolerent prophetiam Jeremie, quæ clare (uti et quædam capita Ezechielis) hoc excidium denuntiant. Potius ergo ad varietatem prophetiæ id referendum videtur, ut scilicet quæ Jeremias clare Judæis in Jerusalem, eadem iisdem in Babylone per symbola Ezechiel representaret;

loquentem indicat, qui ipsam de illorum significatione edocet, et quæ ei per figuras futura ostendisset statim claris verbis exponit. Vaticiniorum hujus Prophetæ proprietates verissime descripsit Lowthus. « Ezechiel, inquit, elegantia quidem multum inferior est Jeremie, sublimitate autem vel Isaiæ par, sed in genere assimilano. Est enim atrox, vehemens, tragicus, totus in deivocæ, in sensibus elatus, fervidus, acerbus, indignabilis, in imaginibus fecundus, magnificus, truculentus, et nonnunquam pene deformis; in dictione grandiloquus, grævis, austerus, horridus, et interdum incultus, frequens in repetitionibus, non decoris aut gratiæ causa, sed ex indignatione et violentia. Quicquid suscepit tractandum, id sedulo prosequitur, in eo unice hæret deivocæ, a proposito raro deflectens, ut rerum seriæ et juncturæ vix unquam requiras. In cæteris, ad quod unice videtur a natura comparatus, nimirum vi, impetu, pondere, granditate, nemo ex omni scripturum numero eum unquam æquavit. Dicitio ejus satis est perspicua; omnis prope in rebus sita est obscuritas. Visiones præcipue sunt obscuræ, quæ tamen (ut apud cæteros, Oseam, Amosum, Zachariam) nuda et plane historica narratione exponuntur. Ezechiel autem pars major, etque media, poetica est, siquidem aut res spectans, aut dictionem; sed in sententiis adeo plerumque est rudis et incompositus, ut sæpe dubitem quid de eo hac in parte statuendum sit. » De Poet. sacra Hebr. prælect. xxi.

Lingua Hebraica, qua utitur Ezechiel, declinat ad Aramæismum, habetque hæc paucas voces et formas Chaldaicas, prout a scriptore, qui in Mesopotamia, sive Syria agellioni vixit expectat. Præterea habet plures cum equali suo Jeremia, loquendi formulas, construendi modos et verborum formas communes. (Rosenmüller.)

ut Babylonii ea intelligere, itaque rucosus irridere et subsannare nequirent; sed soli Judæi, quibus ea explicabat Ezechiel.

Scripserunt in Ezechiele et Latini S. Hieronymus et S. Gregorius, et Syris Theodosius, et Græcis Apollinaris Junior, Laodiceæ Episcopus (qui fuit præceptor S. Hieronymi), anno Christi 380, sub Gratiano Imperatore; Polychronius Apameæ Episcopus (ex quo multa sumpsit Theodoretus), frater Theodori Mopsuesteni, anno Christi 400; Origenes, Severus (1) et alii qui recensentur in *Catena Grecorum*, quæ exstat hic in *Biblioth. Vaticana*, quæ et usus est P. Prado et Vilalpando, qui jussu et impensis Serenissimi Philippi II Regis Hispaniæ, sedecim annos et vitam impenderunt in *Ezech.* editis tribus tomis in 28 prima, et tria finalia (puta 40, 41, 42, quæ sunt de templo) capita Ezechiel (2). Porro S. Hieronymus et Gregorius hanc Ezechielis expositionem aggressi sunt, cum Roma et Romanum Imperium a Wandalis et Goliis, ac a Longobardis, perinde ac Judæa et Jerusalem a Chaldeis tempore Ezechielis vastaretur, ut ex eo, aliquid ex simili Israelitarum strage, suam suorumque solarentur: « Duo, inquit S. Gregorius, Præfat. in lib. II *Commentar. in Ezech.*, sunt quæ in hac re (expositione Ezechielis) perturbant animum meum. Unum, quod hæc eadem visio tantæ obscuritatis nebulis tegitur, ut vix in ea aliquid intellectu interlucente videatur. Aliud, quod jam Agilulphum Longobardorum regem ad obsidionem nostram summo opere festinantem, Padum transmisisse cognovimus. » Scripsit ergo S. Gregorius hæc anno Domini 595, Maurilii Imperatoris 10, Pontificatus sui anno 6, ut notat Baronius. Miratur, et merito, S. Bernardus, lib. I *De Consider. ad Eugen.* cap. ix, Gregorium ita occupatum in Pontificatu, æque ac afflictum, id præstare potuisse: « Non defuere, inquit, Romani Pontifices, qui sibi otia inter maxima negotia invenirent. Obsidio urbi, et barbaricus ensis civium cervicibus imminerebat: nunquid tamen istud terruit B. Papam Gregorium, quo minus sapientiam scriberet in otio? Eo nempe temporis (quod ex ejus Præfatione liquet) obscurissimam et extremam partem Ezechielis tam diligenter, quam eleganter exposuit;» nec tantum exposuit, sed ad populum pro concione dixit, ut ipse testatur in præfatione, lib. I. S. Hieronymus vero *Præfat. lib. I in Ezech.*: « Ad Ezechielem, ait, transire cupiebam; et ecce subito mors mihi famamachi atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumque fratrum et sororum dormitio nun-

(1) S. Ephrem qui scripsit Syriaco sermone *Commentarium in Ezechielem*.

(2) Omnes qui ante ipsos Ezechielis explicantur a veram impenderunt, inquit Rosenmüller, Prado et Vilalpando superant eruditione, diligenter atque subsidiis idoneorum usu. Ea usurpant adjumenta, ad quæ non cuius aditus patet, ut cognoscitur ex his quæ de interpretibus quorum opera adjuti hunc laborem susceperunt, dixit Vilalpando in *Præfat. part. I, pag. 12 et 13*.

tiala est; » et mox: « Postquam clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, ideo Romani Imperii truncatum caput, et, ut verius dicam, in una urbe totus orbis interit, obmutui et humiliatus sum. » Scripsit ergo ipse hos in *Ezechiel Commentarios*, anno Domini 410, qui fuit Honorii Imperatoris 46, Innocentii I Pont. 9; illo

anim contigit hoc Roma per Alaricum regem Gothorum excidium, uti ex Orosio et aliis docet D. Baronius.

Denique in Ezechiele scripserunt Lyranus, Hugo, Dionysius, Vatablus, Heek, Pintus, et Petrus Serranus Cordubensis, cujus et in *Leviticum Commentarii* exstant (1).

(1) Haud præmittendi sunt insuper, Maldonatus, Calmetus et ancor jam a nobis in *Argum. Isaie* indigitatus, H. Bodin, cau. hon. parochus S. Symphoriani in urbe Turonica, qui edidit opus cui titulus: *Les Livres prophétiques de la sainte Bible, traduite en français sur les textes originaux, avec des remarques*, 2 vol. in-8, Parisiis, 1835, in quo satis exquisitas annotationes licet breviores invenio etc.

Opportuum iudicamus indigitare inter acatheos interpretes, ut jam fecimus, eos quorum opera hand parvam utilitatem ad assurgendum genium Ezechielis sensum præbere possunt.

Rosenmüller, *Scholia in veteri Testam. part. VI, v. 10, in-8*.

Exposition of the Prophecy of Ezechiel, by Will. Green-

hill. London, 1649, in-4; Belgice quatuor voluminibus, in quaternis. Hæge Comitum, 1773-1786. Melioribus Commentariis in Ezechielem accensetur hoc opus.

Joann. Frid. Starckii V. D. M. Francofurtani, *Commentarius in prophetam Ezechielem, in quo ex fontibus sacris cujusque versus et commatis sensus eruitur, et doctrinæ ad cognitionem veritatis et præviti pietatis adduntur, interpretum celeberrimorum explicationibus, ut totam revelationem, ita etiam templum Ezechielis illustrantibus, ispersis observationibus, quæ pertinent ad criticam, antiquitatem et historiam, cum triplice indice et præfatione Joan. Georg. Prilli. Francof. ad Moen. 1731, in-4*.

Hermannii Vindobonæ *Lectiones Academicæ ad Ezechielem, part. I, usque ad cap. xxi. Edidit et præfatus est Joann. Verschuir. Leovard. 1790, in-4*.